

119
HIZTEGI BATUA
ahukate – aitzitik¹

ahukate iz. *Persea gratissima*.

ahuakateondo

ahuku

ahul

ahulaldi

ahularazi, **ahularaz**, **ahularazten**. *du ad.*

ahuldade iz. *Gip.*

ahuldu, **ahul(du)**, **ahultzen**. *daldu ad.*

ahuldura

ahuleria iz. 'indar falta'.

ahuletsi, **ahulets**, **ahulesten**. *daldu ad. Ipar. g.er.* 'ahuldu'.

ahulezia

ahulgarri izond. eta iz. 'ahultzen duena'.

ahulgune iz. 'gune ahula'.

ahulkeria iz. 'kemen falta'.

ahulki

ahultasun

ahultxo 'ahul-en txikigarria'.

ahultzaile izond. *g.er.*

ahulune iz. 'ahulaldia'.

ahulxko 'ahul-en txikigarria'.

ahume* e. *auma*.

ahuntz

ahuntz(-)azienda

ahuntz-erdara

ahuntz-hosto iz. 'atxaparra (*Lonicera sp.*)'.

ahuntz-praka iz. *Cheiranthus sp.*

ahuntz(-)talde

ahuntzadar iz. *Pistacia terebinthus*.

ahuntzain

ahuntzama

ahunzki iz.

ahuña* e. *antxume*, *ahuñe*.

ahuñe iz. *Zub.* 'antxumea'.

ahur 1 iz. 'eskuaren barrualdea'; *anartean ahur betez aberats dadila; ahur bat irin*. 2 izond. *Mat.* eta *Fis.*
Sin. konkabo: poligono ahurra.

ahurka

ahurreta iz. *Zub.* 'ahurtara'.

ahurtara

ahurtaraka

ahuspeka adlag. *Ipar. g.er.* 'ahuspez'.

¹ Arau honek osatu eta eguneratu egiten du 44. Arauan argitaratutako Hiztegi Batuko zerrenda, **ahuakate** - aitzitik tarteko hitzei dagokienez. Arau berria da, beraz, kontuan hartzekoa.

ahuspekatu, ahuspeka(tu), ahuspekatzen. *da ad. Ipar. g.er.* 'ahuspeztu'.

ahuspez

ahuspezka

ahuspezkatu, ahuspezka(tu), ahuspezkatzen. *da ad. Naf.* 'ahuspeztu'.

ahuspeztu, ahuspez(tu), ahuspezten. *da ad.*

ahutz

ahutzeko iz. *Zah.* 'masailekoa'.

ai *Sin.* aiei.

ai ene interj.

aialdeko iz. *Naf.*

aiba *Heg., Lgart.*

aida 1 'behi-idiiei eragiteko hitza'.

aida 2 *Bizk.:* *aida batean* 'berehala'.

aidaka

aidanez* e. **agidanez.**

aiduru

aiduru egon

aiduru gelditu

aiei *Sin.* ai.

aieika

aieika iz. 'aldea, alderdia'.

aienatu, aiena, aienatzen. *du ad.*

aienatzaile izond. *g.er.* 'ilunbeen aienatzailea'.

aiene

aieneka

aieneko iz.

aieru

aieruka

aieska iz. 'aienea'.

aiez adlag. *Zah.* 'aieneka'.

aiez egon

aiezka adlag. *g.er.* 'aiez'.

aihen

aihen(-)belar

aihen ezker 'ezker-aihena'.

aihendu, aihen(du), aihentzen. *da ad.* 'aihenak, kimuak erne'.

aihenzuri iz. *Clematis vitalba.*

aiher

aiher izan 1 *dalzaio ad.* 'zerbaiten/zerbait egiteko gogoia edo gorrotoa izan': *aiher dira zernahi esateko; eskoletako gizon gazteei zen gehienik aiher; ardoari aiher natzazio; Herodias aiher ziztaion Joan Bataiatzaileari. 2 du ad.* 'zerbaiti gorrotoa izan': *eriak lau paretak aiher ditu; zenbat etsai dituen aiher!* Batzuetan 'zerbait egiteko nahia izan' ere adieraz dezake: *hau da aspaldi aiher izan dudana.*

aiherrak egon: *zu ikusteko aiherrak nago.*

aiherkunde

aihertu, aiher(tu), aihertzen. 1 *da ad.* 'makurtu'. 2 *zaio ad.* 'kontra egin'.

aiho iz. *Zub. g.er.* 'nahia, desira'.

aihotz

aika adlag. 'aieneka'.

aiko-maiko iz. *Batez ere Bizk.*

aila iz. *Bizk* 'buztana, txortena'.

ailagina adlag. *Bizk.:* *Meza batek balio du Jesukristoren pasioak ailagina; zergatik maite dute ewen burua ailagina?*

ailaginako izlag.: *besteen ailaginakoak dira horiek.*

ailara

ailaragin

ailatsu *Bizk* 'buztan handikoa'.

aillegatu, ailega, ailegatzen. *da ad. Batez ere Gip. eta Naf. Herr.* 'iritsi, heldu'.

- ailis e. airis
ailorbe iz. *Trigonella foenum-graecum*.
aimant iz. *Ipar. Zah. g.er.* ‘iman-harria’.
aimara (hizkuntza).
aina* e. **adina**.
ainar iz. *Naf. Ip.* ‘txilarra’.
ainara iz. h. **enara**.
ainarba iz. *Zub.* ‘armiarna’.
ainbaga* e. **hainbarik**.
ainbagako* e. **hainbako**.
ainbagarik* e. **hainbarik**.
ainbarik* e. **hainbarik**.
ainbat* e. **adinbat, hainbat**.
aingabe* e. **hainbarik**.
aingeru iz.: *aingeru aurpegia zuen*.
aingeru(-)belar *Angelica officinalis*.
aingeru begirale
aingeru gaizto
aingeru guardako
aingeru jagole *Bizk.*
aingeru(-)kanpai ‘aingeru-belarraren lorea’.
aingeru(-)lore
aingeru zaindari* e. **aingeru zaintzaile**.
aingeru zaintzaile
aingerukeria
aingeruki 1 adlag. *g.er.*
aingeruki 2 iz. ‘aingeruzko izakia’.
aingerutasun iz. *g.er.*
aingerutu, aingeru(tu), aingerutzen. *da/du* ad. ‘aingeru bihurtu’.
aingerutxo
aingeruzko
aingira iz. *Anguilla anguilla*.
aingira morea *Murena helena*.
aingura
ainguragile
ainguragintza
ainguratoki
ainguratu, aingura(tu), ainguraten. *du* ad. ‘ontzia aingura bidez finkatu’.
ainitz* e. **ainitz**.
aintza
aintzagarri izond. ‘aintza merezi duena, goresgarria’.
aintzaka
aintzakotzat ‘aintzat’.
aintzakotzat eduki
aintzakotzat eman
aintzakotzat hartu
aintzaldu* e. **aintzatu**.
aintzat
aintzat eduki
aintzat eman
aintzat hartu
aintzatsu izond.
aintzatu, aintza(tu), aintzaten. *du* ad.
aintzazko
aintzin* e. **aitzin**.
aintzira
aintzura iz. *g.g.er.* ‘irudia’.

- ainube *Bizk.* 1 iz. 'laiotza, ospela'. 2 izond. 'itzaltsua'.
 ainuri iz. *Naf. g.er.* 'intziria, zinkuria'.
 ainutsu* e. lainotsu.
 aio
 aiots iz. 'intziria, aienea'.
 aipaezin
 aipagarri
 aipaldi iz. *Ipar.* 'aipamena'.
 aipamen
 aiparazi, aiparaz, aiparazten. *dio ad.*
 aipatu, aipa, aipatzen. *du ad.*
 aipatzaile iz. *g.er.*
 aipu
 aipu izan *du ad.:* hura zen hemen aipu dugun gizona.
 airakor izond. *g.er.*
 airaldi iz. *Ipar.* 'hegaldia'.
 airarazi, airaraz, airarazten. *du ad.*
 airatu, aira, airatzen. *da/du ad.*
 aire 1: *itsasoko arrainak eta aireko txoriak.* 2 *Ipar.* 'doinua'. 3 'antza, itxura'.
 aire! 'alde!'.
 airean a) 'ernai, urduri': *beldurrak/beldurrez airean egon, utzi;* b) 'azkar, presaka': *zoaz hemendik*
 airean.
 airean eduki
 airean egon
 aire-armada* e. aireko armada.
 aire berean *Ipar.* 'laster'.
 aire-bidaia* e. aireko bidaia.
 aire(-)bide
 aire gaizto 1 'tximista'. 2 'perlesia'.
 aire-garraio* e. aireko garraio.
 aire girotu: *aire girotua jarri dute.*
 aire-girotze
 aire-indar* e. aireko indar.
 aireko armada
 aireko bidaia
 aireko garraio
 aireko indar
 aire(-)korpainia
 aireko posta edo aire(-)posta
 aire(-)posta edo aireko posta
 airetik adlag. *Ipar. Sin. airez (Heg.)* '(pilota-jokoan) pilotak lurra ukitu aurretik'.
 aire txar 'perlesia'.
 airez adlag. *Heg. Sin. airetik (Ipar.).*
 airez aire
 aireberritu, aireberri, aireberritzen. *da/du ad.*
 aireberritte
 airedromo* e. aerodromo.
 aireko iz. *Ipar.* 'hegazkina'.
 airenautika* e. aeronautika.
 aireontzi
 aireplano iz. *Zah.* 'hegazkina, airekoa'.
 aireportu
 aireratu, airera, aireratzen. *da/du ad.*
 aireratze: *aireratze-pista.*
 airetikako iz. eta izlag. *g.er.*
 aireztapen
 aireztatu, airezta, aireztatzen. *du ad.*

airis izond.: *ogi airisa, legamiarik gabea.*

airos izond. eta adlag. *Ipar.*

airoski adlag. *Ipar.*

airoso adlag. *Heg.:* *airoso erabili du hamaika arroako harria.*

airostu, **airos(tu)**, **airosten**. *daldu* ad. *Ipar.*

aisa h. **aise**.

aisatu, **aisa(tu)**, **aisatzen**. *du* ad. 'erraztu, eramangarriago egin'.

aise

aiseki

aiseria iz. *Ipar.* 'aisetasuna, erosotasuna'.

aisetasun

aisetu* e. **aisatu**.

aisia

aisialdi

aisit izond. *Ipar.* eta *Naf. Zah.* 'erraza, arina'.

aislamendu* e. **isolamendu** (*Fis.*, eta bestetan hobestekoak diren **bakartze**, **bakantze**, **baztertze**, etab.).

aislatu* e. **isolatu** (*Fis.*, eta bestetan hobestekoak diren **bakartu**, **bakandu**, **baztertu**, etab.).

aita

aita-ama *pl.*

aita-amaginarreba *pl.*

aita-ama ponteko *pl.*

aita besoetako

aita familiako

aita nagusi 'komentu bateko burua'.

aita ponteko

aita usteko

aitabisaba iz. 'birraitona'.

aitabitxi

aitaginarreba

aitagoi h. **aitalehen**.

aitagure iz. 'Gure Aita otoitzaren izen zaharra'.

aitaita iz. *Zub.*

aitaizun iz. *g.er.* 'aitaordea'.

aitajaun iz. 1 'aitona'. 2 'aita pontekoa'.

aitakide

aitakiro adlag. *g.er.*

aitaldeko izlag. *g.er.*

aitalehen

aitamatu, **aitama(tu)**, **aitamatzen**. *da* ad. 'aita-ama bihurtu': *aita-amek, aitamatu direnetik, ez dakite gehiago zer den amodioa.*

aitamen* e. **aipamen**.

aitaorde

aitaren

aitaren batean

aitaren egin

aitarenka

aitasaba* e. **aitona**.

aita saindu *Ipar. Jas.*

aita santu

aitasantutu, **aitasantu**, **aitasantutzen**. *daldu* ad. *g.er.*

aitasantutza

aitaso iz. *Ipar.* 'aitona, arbasoa'.

aitasotu, **aitaso(tu)**, **aitasotzen**. *da* ad. *Ipar. g.er.*

aitatasun

aitatiar

aitatu 1, **aita(tu)**, **aitatzen**. *daldu* ad. 'aita egin'.

aitatu 2, **aita**, **aita (tu)**, **aitatzen**. *du* ad. h. **aipatu**.

aitatxi

aitatxo iz. 1 *'aita-ren txikigarria; haur-hizkeran, aita'*. 2 mugagabeen erabiltzen da (*eman aitatxori; aita-txok esan bezala*).

aitatzako

aitatze* e. **aipamen, aipatze**.

aitaurren iz. *Zah. g.er. Sin. aitalachen*.

aitaxo iz. *Ipar. 'aitaso-ren txikigarria'*.

aitazko izlag.: *Jainkoaren aitazko ontasuna*.

aitazulo

aitita iz. *Bizk.*

aitita-amama pl. *Bizk.*

aitona

aitona-amona pl.

aitondu, aiton, aitonzen. *da* ad. 1 *'aitona bihurtu'*. 2 *'aguretu'*. 3 *'aitonaren trazak hartu'*.

aitonen alaba* e. **aitoren alaba**.

aitonen seme* e. **aitoren seme**.

aitontasun**aitor**

aitor egin

aitor eman

aitor-entzule

aitor izan *du* ad.

aitorde* e. **aitaorde**.

aitoren alaba

aitoren seme

aitorketa iz. *g.er. h. aitorpen, aitorza*.

aitorkizun

aitorkuntza iz. *Bizk. g.er.*

aitorlari* e. **aitorle**.

aitorle iz. 1 *'aitortzailea'*. 2 *'aitor-entzulea'*.

aitorleku

aitormen

aitorpen

aitorra eman* e. **aitor eman**.

aitorraz, aitorraz, aitorrazten. *dio* ad.

aitorrera iz. 1 *'lekukotasuna'*. 2 *g.er. 'aitormena'*.

aitorrezin

aitortegi iz. *Erl.*

aitortu, aitor(tu), aitorzen. 1 *du* ad. 2 *da* ad. *'(bekatuen) aitorza egin'*.

aitortza

aitortzaile

aitortze

aitu* e. **aditu**.

aitzakia

aitzaki-maitzaki

aitzakiatu, aitzakia(tu), aitzakiatzen. *du* ad. *g.er. 'zuritu, aitzakiak atera'*; *zeure ezjakinak aitzakiatzen zaitu*.

aitzi *Ipar. g.er.: neskatxaren nahiaren aitz* *edo kontra; liberalkeriari aitz*.

aitziko *'aurkakoa'*.

aitzin

aitzina

aitzincan

aitzineko

aitziner adlag.: *Erregeren aitzinera heldu zenean; begien aitzinera*.

aitzinetik

aitzinetiko izlag. *Ipar.*

aitzinez aitzin *Ipar. 'aurrez aurre'*.

aitzinttoan adlag. *Ipar 'pixka bat lehenago'*.

aitzinako* e. **antzinako**.
aitzinalde
aitzinamendu
aitzinapen* e. **aitzinamendu**.
aitzinarazi, aitzinaraz, aitzinarazten. *du* ad.
aitzinarazle iz. *g.er.*
aitzinasmo
aitzinat* e. **aitzina**.
aitzinatu, aitzina(tu), aitzinatzen. *daldu* ad. 'aurreratu'.
aitzinatzaile iz. *g.er.* 'eragilea, sustatzailea'.
aitzinatze
aitzinazale iz. *g.er.* 'aurrerazalea'.
aitzindari
aitzindaritasun
aitzindaritza
aitzindegi iz. 'aitzinaldea'.
aitzindu, aitzin(du), aitzintzen. *zaio* ad. 'aurrea hartu'.
aitzincko iz. 'arbasoa'; 'aitzindaria'.
aitzinerat* e. **aitziner**a.
aitzineratu, aitzinera(tu), aitzineratzen. *du* ad. 'aitzinera, aurrera, ekarri'.
aitzin-gibel 1 adlag. 2 iz.
aitzingidari h. 1 gidari. 2 aitzindari. 3 buruzagi.
aitzinala* e. **aitziner**a.
aitzinerudi
aitzinkontu
aitzinsolas
aitzintxe adlag. 'lehentxeago'.
 aitzintxean adlag. 'lehentxeago'.
 aitzintxetik adlag. 'lehentxeago'.
aitzitik

(Euskaltzaindiak, Bilbon, 2002ko apirilaren 26an eta,
Donostian, maiatzaren 31n onartua)